

DIN ACTIVITATEA ARHEOLOGIEI ROMÂNEȘTI LA UN SFERT DE VEAC DE LA ELIBERARE

În istoria țării noastre, ziua de 23 August este o piatră de hotar. Cu ea se încheie un capitol trist, în care regimul fascist care a împins țara în odiosul război antisovietic este zdrobit de către insurecția armată a poporului, sub conducerea încercatului Partid Comunist Român, și tot cu ea se deschid zorile unui nou și luminos capitol al istoriei noastre, în care poporul, clasa muncitoare, sub îndrumarea aceluiași partid, și-a luat soarta în propriile-i mâini.

Cu toate greutățile pe care le-au întâmpinat, proletariatul și țărănimea muncitoare din România, luptând împotriva forțelor reacționare din interiorul și din afara țării, precum și împotriva haosului economic în care se găsea țara, și-au adus contribuția la zdrobirea Germaniei hitleriste, la eliberarea popoarelor aflate sub apăsătoarea dominație a acesteia.

Au urmat apoi ani de încordate și de prelungite eforturi cărora poporul nostru a trebuit să le facă față. Datorită politicii clarvăzătoare și profund patriotice a partidului, întemeiată pe o analiză științifică multilaterală a realităților din țara noastră, succesele n-au întârziat să se arate. Reforma agrară, proclamarea Republicii Populare Române, naționalizarea principalelor mijloace de producție, primele planuri de dezvoltare a economiei naționale constituie și marchează începutul unor momente importante din viața poporului nostru. Ele au pregătit etapa marilor înfăptuiri din epoca desăvârșirii construcției socialiste.

Atenția conducerii de partid și de stat era îndreptată nu numai spre problemele refacerii și dezvoltării mai departe a economiei naționale, ci și spre propășirea științei românești, care a ocupat un loc important și continuă să-l ocupe în politica partidului.

În acest climat favorabil, arheologia românească a cunoscut în primul sfert de veac o impetuoasă dezvoltare. Pentru ca drumul parcurs și progresele realizate să fie mai pregnant reliefate, vom prezenta în mod succint etapele anterioare. Rădăcinile cercetărilor științifice în domeniul

arheologiei pot fi urmărite cu cel puțin trei generații înapoi, care constituie, la rîndul lor, tot atîtea etape de dezvoltare a acestei științe în țara noastră. Ele vor fi amintite prin menționarea personalităților proeminente pentru fiecare epocă în parte : Alexandru Odobescu pentru primele trei decenii ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, Grigore Tocilescu pentru ultimele două decenii ale aceluiași secol și primul deceniu al secolului nostru și apoi etapa Vasile Pârvan, 1911—1927. Primele două personalități, unul fin literat și arheolog clasic, cel de-al doilea epigrafist și arheolog clasic, ne-au lăsat prețioase lucrări de specialitate, apreciate de contemporani și, într-o anumită măsură, utilizabile încă și astăzi.

O dată cu venirea lui Vasile Pârvan se întocmește un prim și vast plan de explorare arheologică a țării și se formează un mare număr de tineri și entuziaști colaboratori, care, călăuziți de marele lor maestru, vor desfășura o activitate rodnică.

Împrejurările au făcut ca Vasile Pârvan, după ce a ajuns profesor de istorie antică la Universitatea din București, să cumuleze și funcția de director al Muzeului național de antichități. În această dublă calitate el a putut forma la universitate colaboratorii de care am amintit, iar pe linia Muzeului național de antichități, care în acea vreme dirija cercetarea arheologică în România, putea aplica pe teren vastul și îndrăznețul său plan de explorare arheologică a țării, urmat cu abnegație și cu entuziasm de tinerii săi ucenici. Obiectivul urmărit, sau, mai precis, unul dintre obiectivele urmărite, a fost sinteza protoistoriei României, expusă în monumentală sa operă *Getica*.

Fără să aibă un institut, dar cu obiective precise și mărețe, secundat de harnici și credincioși ucenici, care deveneau din ce în ce mai numeroși, și colaborînd cu toate forțele de la cele cîteva muzee din provincie, același mare învățat a găsit că forma cea mai nimerită pentru a aduce la cunoștința învățaților din alte țări rezultatul cercetărilor arheologice din România este publicarea lor într-un periodic redactat în limba franceză. Acest periodic a fost numit *Dacia*, evocînd discret, dar ferm, un întreg program de cercetare, la care erau chemate să colaboreze toate forțele capabile, fără nici o distincție.

La moartea sa prematură survenită în 1927, Vasile Pârvan lăsa științei românești o mare sinteză a protoistoriei României, *Getica*, în care rezultatele săpăturilor efectuate de el și de colaboratorii lui sînt puse în lumină cu multă competență, alături de documentarea literară păstrată la scriitorii antici, un periodic, *Dacia*, bine apreciat în lumea oamenilor de știință, și, fapt de o deosebită însemnătate, un grup de tineri entuziaști și bine pregătiți, care aveau să-i continue opera.

Spre deosebire de predecesorii săi, Vasile Pârvan a pus la baza întregii sale activități arheologice un vast plan de săpături, la capătul că-

ruia rezultatele obținute în diferite sectoare aveau să îmbine armonios și să constituie o nouă istorie străveche și veche a patriei noastre. În acest plan erau incluse principalele obiective dacice, fondul autohton, care a fost investigat atât în cetățile dacice din Munții Orăștiei, cât și în Cîmpia Română sau în Moldova.

Cetățile grecești de pe malul românesc al Pontului Euxin, alături de cele romane din Dobrogea, Oltenia și Transilvania, au format unul dintre obiectivele principale ale cercetării lui V. Pârvan, spre care îl îndreptau nu numai pregătirea, pasiunea și cultura sa de fin și subtil clasicist, dar și convingerea fermă că fiecare dintre aceste componente au avut un rol în formarea culturii geto-dace și apoi a romanizării acestei populații.

Cercetările arheologice n-au fost limitate numai la cultura materială a geto-dacilor, ci ele au fost îndrumate, coborînd în timp, pînă la neolitic și chiar la paleolitic.

Epocile care urmează după retragerea aureliană erau rezervate în concepția lui Vasile Pârvan unei tratări aparte, care îl preocupa îndeaproape, dar pe care moartea-i prematură nu i-a mai îngăduit s-o ducă la îndeplinire.

În lipsa unui institut de arheologie pe care marele învățat îl dorea și care a rămas doar un vis de viitor — devenit o realitate abia în anii puterii populare —, institut care să coordoneze, să organizeze și să urmărească activitatea arheologică pe întregul țară, V. Pârvan a reușit să obțină colaborarea tuturor forțelor arheologice disponibile pe atunci la cele patru universități, precum și a forțelor capabile de la puținele muzee din țară. În acest fel se pune în lumină o altă latură a puternicei personalități a învățatului român : aceea de organizator și de animator al unei munci colective, în care principalul și aproape singurul element care lega și dirija această muncă și oamenii între ei era geniul său, care se impunea spontan, neforțat.

Moștenirea lăsată de același mare învățat, un capitol de primă importanță, e ocupată de școala sa, de elevii săi. Aceștia, în cea mai mare parte, sînt activi și astăzi ; ei au dus și mai departe și au dezvoltat în mod creator toate marile idei ale maestrului lor.

Activitatea arheologică românească a continuat să se dezvolte în etapa dintre cele două războaie mondiale pe drumul trasat de către Vasile Pârvan, avînd însă de luptat cu lipsa de fonduri pentru săpături, cercetări și publicații. Munca totuși nu s-a întrerupt ; ea a continuat în ritm lent, dar unele rezultate pozitive și noi au fost obținute, periodicul *Dacia* a continuat să apară, dar cu întreruperi și la ani distanță...

Și munca de cercetare și săpăturile arheologice au continuat pe aceeași direcție și în primii patru ani ai puterii populare, cu deosebirea că fondurile și în general mijloacele de cercetare puse la dispoziție au început să sporească în mod tot mai substanțial pînă în 1948, cînd în domeniul de cercetare se face o reformă structurală. La data de mai sus, cercetarea științifică este încredințată noii Academii, restructurată și ea; la baza cercetării și a studiilor de tot felul se pune materialismul dialectic și istoric, care a îngăduit cercetătorilor din domeniul arheologiei și istoriei vechi — grupați, cei din București, în jurul Muzeului național de antichități — să desfășoare o rodnică activitate în acest domeniu de cercetare, să ajungă la noi concluzii, să extindă, să adîncească și să îmbogățească cunoștințele referitoare la istoria străveche, veche și feudală-timpurie a țării noastre.

În urma acestei reforme începe propriu-zis o nouă etapă în cercetarea arheologică românească: se alcătuiește pentru prima oară un plan de săpături și de cercetări care cuprinde întreg teritoriul țării și îmbrățișează toate orînduirile, de la comuna primitivă și pînă la feudalismul dezvoltat.

Potrivit noii concepții de abordare a săpăturilor arheologice, urmau să fie studiate toate orînduirile, prin cîte unul sau chiar prin mai multe șantiere arheologice din diferite puncte geografice ale țării, conform tendinței de a le săpa și cerceta în mod exhaustiv. Mijloacele materiale masive puse la dispoziție pentru fiecare șantier în parte au necesitat o corespunzătoare concentrare de forțe, lucrînd în colectiv, cu scopul de a explora obiectivul propus, iar apoi în final urma ca valorificarea rezultatelor să se facă printr-o monografie, tot în colectiv.

Fără intenția de a epuiza, ci doar pentru a ilustra prin cîteva exemple, vom menționa mai jos unele dintre obiectivele mai importante care au stat în atenția cercetării arheologice românești din această etapă.

Cercetările paleolitice din țara noastră din perioada de după primul război mondial sînt strîns legate de activitatea lui C.S. Nicolăescu-Plopșor, iar din 1955 și a colaboratorilor lui mai tineri, crescuți și îndrumați de regretatul dispărut, în cadrul Institutului de arheologie. Obiective mai vechi au fost reluate, altele mai noi s-au adăugat pe parcurs, încît pentru stațiunile paleolitice, începînd din valea Prutului pînă în valea Cernei și la Porțile de Fier, de la Dunărea giurgiuveană și pînă în Munții Lăpușului, cercetările au adus noi documentări care au permis o mai adîncă cunoaștere a acestei îndepărtate faze din istoria omenirii și o integrare a ei în cadrul culturilor similare sau corepunzătoare din Europa. O descoperire importantă pare a fi aceea din valea Dirjovului și a afluenților lui și care se referă la paleoliticul inferior, cultura de profund.

Pentru neolitic, în care cercetările anterioare nu lipseau, s-a trecut la o fază superioară de cercetare, urmărindu-se săparea exhaustivă a unor obiective arheologice, ca cele de la Hăbăşeşti, de la Truşeşti, Traian şi altele în Moldova sau Hamangia, în Dobrogea şi Boian-Vărăşti, Radovanu, Cernica, Căscioarele, spre a menţiona doar câteva de pe teritoriul Munteniei.

Tot în domeniul preocupărilor majore este demnă de menţionat reluarea săpăturilor din centrele eponime ale ceramicii pictate : Cucuteni, Ariuşd, Petreşti şi Lumea Nouă (Alba-Iulia), care sînt reinvestigate în lumina nivelului actual al cercetării şi cunoştinţelor respective.

Dintre rezultatele obţinute merită să fie pomenită în primul rînd precizarea mai nuanţată a diferitelor faze ale culturilor materiale din această etapă, cu individualizarea conţinutului fiecăreia, precum şi cu propuneri de încadrare cronologică. Vrednică de remarcat pentru neolitic este nou-tatea culturii Hamangia pe teritoriul ţării noastre, precum şi importanţa necropolei de la Cernica, una dintre cele mai mari din această vreme.

Pentru epoca bronzului au fost continuate săpăturile la Sărata-Monteoru şi au fost reluate cercetările la Otomani, Socodor, Virşand, care au adus preţioase contribuţii la studiul periodizării acestei culturi. Printre noile cuceriri putem aminti unele noi faze ale epocii bronzului, sesizate la Cernavoda (fază de început), Verbicioara şi Costişa, care şi-au primit numele după localităţile unde au fost descoperite.

Sînt demne de semnalat şi cele privind prima epocă a fierului. Săpăturile de la Babadag, Stoicani, Bîrseşti, Ferigile, Balta Verde, Mediaş, Moreşti, Reci şi multe altele au contribuit toate la o mai adîncă cunoaştere a acestei epoci, constituind în acelaşi timp o contribuţie românească la problemele hallstattului european.

De o atenţie deosebită s-a bucurat cercetarea aşezărilor şi a cetăţilor geto-dacilor, populaţii care au locuit întreg teritoriul ţării noastre şi care constituie una dintre componentele de bază ale formării poporului român. În această privinţă se cuvine a menţiona în primul rînd cercetările şi săpăturile de la cetăţile dacice din Munţii Orăştiei, începute încă de D.M. Teodorescu, dar reluate pe plan mare cu multe decenii în urmă de către acad. Constantin Daicoviciu şi şcoala sa. Rezultatele obţinute ne-au prilejuit o adîncire a cunoştinţelor noastre atît în domeniul culturii materiale, unelte de tot felul, construcţii, tehnică, cît şi în viaţa spirituală, sanctuarele de la Grădiştea Muncelului etc. Pe parcurs au venit să li se adauge alte noi cetăţi dacice, ca cele de la Piatra Craivii, Tilişca (Sibiu), Băniţa etc.

Acelaşi obiectiv a fost urmărit în Muntenia prin săparea cetăţii getice de la Zimnicea şi a necropolei din apropiere. Cetatea getică de la Popeşti, pe Argeş, avea menirea să completeze cunoştinţele noastre în

acest domeniu pentru zona de cîmpie, iar săpăturile de la Cetățeni și Ocnița ilustrează cultura materială și spirituală a acelorași geto-daci, dar în regiunea de munte.

Pentru Moldova, un obiectiv similar a fost ales la Poiana (Adjud). În ultimii ani s-au mai adăugat și cele de la Bitca Doamnei (Piatra-Neamț), Barboși, lângă Galați, și multe altele.

Geto-dacii au fost sesizați și s-au întreprins cercetări și pe teritoriul Dobrogei. Pentru moment posedăm date mai numeroase despre ei din cimitirele de la Cernavoda, Murighiol, Satu Nou, Viile (fost Beilic) și Ostrov.

De o solitudine specială în cercetarea arheologică românească s-au bucurat întotdeauna cetățile grecești de pe țărmul românesc al Mării Negre. Histria, care actualmente nu e suprapusă de nici o așezare modernă, a beneficiat din plin de climatul favorabil cercetării arheologice și a înregistrat rezultate remarcabile. Ne limităm deocamdată să amintim că inscripțiile descoperite aici îmbogățesc galeria „regilor” geto-daci. Pe lângă Remaxos, cunoscut de noi înainte, se mai adaugă în ultimii ani un *Zalmodigkos*. Dar sînt și alte numeroase rezultate care întregesc cunoștințele noastre referitoare la legătura dintre geto-daci și greci. Tomisul s-a făcut cunoscut în lume prin tezaurul de sculpturi în condiții excepționale de păstrare, prin clădirea cu mozaic și prin muzeul său arheologic.

La Mangalia, vechiul *Callatis* este scos parțial din propriile-i ruine și conviețuiește cu demnitate în societatea blocurilor moderne.

Orînduirea sclavagistă deplin constituită pe teritoriul țării noastre a fost investigată cu precădere prin săparea castrelor romane și a așezărilor civile ce s-au dezvoltat în apropierea celor dintii. Au fost executate săpături în castrul de la Micia (jud. Hunedoara), de la Bologa (jud. Cluj), de la Buciumeni (jud. Sălaj), de la Berzovia-Reșița (jud. Caraș-Severin) etc. La sud de Carpați, dintre castrele înșirate de-a lungul limes-ului alutan au reținut atenția cel de la Slăveni (jud. Olt), precum și cele de la Stolniceni și Călimănești (jud. Vîlcea). Din cele aflate pe limes-ul transalutan s-au efectuat săpături în castrul de la Jidava (jud. Argeș). De pe urma investigațiilor întreprinse, documentarea și informarea noastră a sporit simțitor și ne-a permis noi concluzii istorice mai nuanțate.

Villae rusticae, conace ale proprietarilor romani, descoperite în diferite puncte, au format și ele obiectul unor cercetări aparte atunci cînd a fost cazul. Conviețuirea populației autohtone geto-dace cu cea romană, colonizată, a fost studiată prin săpăturile întreprinse în așezarea și necropola de la Obreja (jud. Alba). Documentele de natură materială, ceramica tipic dacică, precum și cele de natură spirituală, cum este ritul funerar al incinerăției, caracteristic pentru daci, ne dau puțința de a urmări procesul de romanizare al populației locale.

Nici cetățile romane din Oltenia și din Dobrogea n-au rămas în afara atenției cercetătorilor. Astfel, în Oltenia, săpăturile au continuat la Celeiu atît în cetățuia romano-bizantină, în orașul antic, cît și în necropolă.

De pe teritoriul Dobrogii amintim mai întîi întinsele săpături de la mărețul edificiu roman cu mozaic, de proporții monumentale. Pe de altă parte, în obiectivul cercetărilor arheologice au intrat atît *Monumentul de la Adamclisi*, cit și marile cetăți romano-bizantine de la Jurilovca și Noviodunum (Isaceea).

Un domeniu în care cercetarea arheologică românească și-a adus în ultimul sfert de secol o remarcabilă contribuție este acela al perioadei de trecere la feudalism, la care am adăuga mai ales cea a etapei feudale timpurii, legată intim de numeroase și esențiale probleme ale istoriei noastre vechi, în care locul proeminent este ocupat de formarea limbii și a poporului român.

Perioada aceasta începe o dată cu părăsirea Daciei de către Aurelian și se va sfîrși o dată cu formarea poporului român. Pentru acest răstimp, arheologiei i-a revenit sarcina să cerceteze modul de viață, cultura materială și spirituală a populației romane rămase în Dacia după Aurelian, apoi modul de viață și cultura materială și spirituală a dacilor liberi, care n-au intrat sub stăpînirea romană. În aceeași etapă, pe teritoriul țării noastre s-au așezat, regional și vremelnic, unele populații în migrațiune, una dintre ele, slavii, constituind o componentă în formarea limbii și a poporului român. Cu toate greutatea ivite în cercetarea acestor aspecte s-au realizat progrese în toate direcțiile, deși — în amănunt, dar nu pe probleme neesențiale —, discuțiile continuă încă. Vom aminti totuși unele rezultate obținute și în acest domeniu de cercetare.

Mai întîi elementul autohton daco-roman a fost sesizat pentru secolul al IV-lea prin cercetările de la Alba-Iulia. Populația dacilor liberi din Transilvania, din afara hotarelor provinciei romane, și cea de pe teritoriul Munteniei și Moldovei (aceștia din urmă fiind cunoscuți mai ales sub numele de carpi) au fost investigate pe cale arheologică, iar rezultatele obținute sînt demne de relevat. Astfel populația dacică din Muntenia din secolul al III-lea ne este cunoscută prin cultura București-Militari și Chilia, iar cea a carpilor din Moldova prin cultura Poienești.

S-au făcut progrese și s-a delimitat geografic și precizat arheologic spațiul ocupat, durata în timp a acestei locuiri, cultura materială și spirituală și rolul jucat de unele populații, care în mod vremelnic au trăit și pe pămîntul țării noastre alături și uneori împreună cu populația locală.

Ne vom opri spre a da doar cîteva exemple.

În categoria populațiilor aflate în migrațiune, un loc important îl ocupă goții. Cercetările întreprinse în ultimii 25 de ani au reușit să stabilească spațiul geografic pe care s-au așezat, limitat la o anumită parte a țării și între anumite date cronologice.

Pentru secolele V—VI s-a precizat că în Transilvania avem așezarea de la Bratei, care face parte dintr-un complex cultural mai întins, denumit Bratei-Morești, căruia îi corespunde la sud de Carpați cel cunoscut sub denumirea de Ipotești-Cindești.

În legătură cu problema slavă și cu complicatul proces de etnogeneză a poporului român, cercetările arheologice au investigat prin săpături atît necropole, cît și așezări. Cu titlul de exemplu vom aminti necropolele de la Sărata-Monteoru, Suceava, Nușfalău, Someșeni și altele, precum și așezările de la Sălașuri, Bezid, Filiași și Dăbica. Tot pentru această perioadă, dar pe trepte cronologice care urmează să fie precizate, mai putem cita necropolele de la Izvorul, Sultana, Păuleasca, precum și așezările de la Dridu, Bucov, Slon, toate din Muntenia. Lor li se adaugă cetățile de la Dinogetia, Capidava, Păcuiul lui Soare și necropolele de la Satu Nou, Histria-Capul Viilor, Castelul, toate de pe teritoriul Dobrogii. Adîncirea studiului datelor puse la dispoziție de săpăturile menționate ne va da posibilitatea să precizăm etapele cronologice, pe componentele culturale ale acestui lung și important proces. Premisele existînd, rezultatele nu vor întîrzia să se manifeste.

Un alt domeniu de cercetare, care poate fi considerat de asemenea o creație a regimului nostru, este cel al arheologiei feudale. În această ramură, totul a fost luat de la început, iar rezultatele obținute ne dau dreptul să privim cu încredere spre viitor. Vom menționa doar cîteva obiective esențiale : Cetatea de Scaun a Sucevii, cetatea de la Scheia, cetatea de la Roman, Curtea Domnească de la Tirgoviște, cea de la Iași, Curtea Veche de la București, completate în ultima vreme cu săpăturile de la Curtea de Argeș. Problemele orașului și satului românesc feudal, incluse și ele în preocupările arheologilor, au dat rezultate pozitive.

Numărul mare de săpături care se execută anual în România și care depășește în fiecare campanie cifra de 100 de puncte nu ar fi posibil fără existența unor centre care conduc și dirijează activitatea arheologică de pe întreg cuprinsul țării. În această privință amintim mai întii Institutul de arheologie din București, întemeiat în 1956, căruia i s-au adăugat mai apoi cele de la Cluj și Iași. Centrele universitare și institutele amintite au creat o serie de tineri cercetători, care activează acum din plin, fie în cadrul institutelor, fie în cadrul muzeelor județene, aducîndu-și prețioasa lor contribuție la studiul trecutului țării noastre.

Activitatea arheologică a fost prezentă, supunînd unei minuțioase cercetări și anumite puncte în care se execută mari lucrări de interes național, cum a fost hidrocentrala de la Bicaz și cum este în prezent, cu rezultate mai mult decît importante, cea de la Porțile de Fier, sau în pregătire la lucrările pentru cea viitoare de pe Olt.

Rezultatul efortului depus de imensul colectiv de arheologi este adus la cunoștința publicului prin studii apărute în reviste sau monografii. Pe această linie de preocupare, nu mai puțin esențială, ne îngăduim să amintim cîteva dintre publicațiile care oficializează studiile de specialitate. Vom aminti în primul rînd revista *Studii și cercetări de istorie veche*, care este la al 20-lea tom și la care colaborează cercetători din toată țara, iar pentru informarea străinătății mai ales menționăm revista *Dacia. Nouvelle Série*, care reapare din 1957. Revista *Materiale și cercetări arheologice*, din care volumul al IX-lea se află sub tipar, are ca scop prezentarea rapoartelor preliminară cu rezultatele principale obținute în cursul săpăturilor.

Pe lingă aceste publicații centrale mai sint de amintit, printre altele, periodicele de specialitate ale instituțiilor respective din Cluj, *Acta Musei Napocensis*, unde arheologia este bogat reprezentată, și *Arheologia Moldovei*, publicația școlii de la Iași.

O preocupare mai veche, dar reluată în forme și cu metode noi, cercetarea numismatică, își are un periodic propriu *Studii și cercetări de numismatică*, ajuns la tomul al IV-lea. La aceste publicații centrale trebuie să amintim numeroasele lucrări valoroase ale diferitelor muzee județene din țară. La cele mai vechi, ca *Sargetia*, *Apulum* ș.a., s-au adăugat numeroase altele noi, ca *Pontica*, a Muzeului de arheologie din Constanța, *Carpica* de la Bacău, *Danubius* de la Galați, apoi cele ale muzeelor din București, Pitești, Ploiești, Sibiu, Satu-Mare și multe altele.

Rezultatul cercetărilor întreprinse de către colectivele de arheologi pe teren au fost de multe ori valorificate prin monografii publicate de Editura Academiei Republicii Socialiste România.

Pe linia colaborării internaționale, știința arheologică românească este prezentă la toate congresele, consfăturile și reuniunile, participînd efectiv și constructiv. Pe această linie putem aminti colaborarea cu organisme internaționale de specialitate la publicația *Inventaria Archaeologica*, la *Corpus Vasorum* (din care au apărut deja două volume), la *Tabula Imperii* și la multe alte organisme internaționale, din care *Fasti Archaeologici* de la Roma, *Numismatic Literature* de la New York constituie doar cîte un exemplu reflectînd activitatea arheologiei românești în publicațiile de peste hotare.

Printre realizările de ordin major ale arheologiei românești în ultimul sfert de secol, un loc de cinste este ocupat de *Istoria României*, vol. I,

apărut în 1960 sub redacția acad. Constantin Daicoviciu, ajutat de acad. Em. Condurachi, Ion Nestor și Gh. Ștefan, precum și de numeroși alți colaboratori. Această lucrare este prima sinteză a trecutului țării noastre, scrisă de pe pozițiile învățăturii marxist-leniniste. La întocmirea ei și-au dat contribuția toți cercetătorii de la toate centrele universitare din țară : București, Cluj și Iași, precum și de la institutele de specialitate din aceleași orașe. *Istoria României*, sinteza la care ne referim, oglindește cucciririle cele mai recente ale arheologiei românești, privite prin prisma materialismului dialectic și istoric.

Un pas mai departe în studierea trecutului poporului nostru s-a făcut prin publicarea volumului *Izvoare privind istoria României*, I, 1964, întocmit de către un grup de erudiți sub conducerea prof. Gh. Ștefan.

Pe aceeași linie se mai înscrie lucrarea acad. C. Daicoviciu, E. Petrovici și Gh. Ștefan, *La formation du peuple roumain et de sa langue*, 1963, precum și sinteza acad. Em. Condurachi *L'archéologie roumaine au XXe siècle*, 1963.

Mai sint de semnalat publicațiile monografice sau sintezele istorice, fruct al unor îndelungate investigații pe teren mai întâi și în laborator și bibliotecii mai apoi. Din numărul monografiilor, care începe să fie destul de mare, vom aminti doar unele tot cu caracter ilustrativ.

Astfel, Vladimir Dumitrescu a publicat monografiile *Hăbășești*, București, 1954, și *Necropola de incinerare din epoca bronzului de la Cîrna*, București, 1961 ; D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului în România în lumina ultimelor cercetări*, București, 1961 ; același, *Cultura Hamangia*, I, București, 1966 ; V. Leahu, *Cultura Tei*, 1967 ; Al. Vulpe, *Necropola hallstattiană de la Ferigile*, București, 1967.

Referitor la cultura materială a dacilor putem semnala monografia acad. C. Daicoviciu, *Cetatea dacică de la Piatra Roșie*, publicată în 1954.

Cît privește rezultatele obținute de pe urma săpăturilor din colonia mileziană de pe malul lacului Sinoe, ele au fost materializate în două volume *Histria*, apărute în 1954 și 1966 sub redacția acad. Em. Condurachi.

O privire sintetică asupra culturii materiale romane din Dacia o găsim la D. Tudor, *Orașe, țiguri și sate în Dacia romană*, 1968.

Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii a fost tratată monografic de către D. Protase în 1966.

Și alte obiective din etapele următoare s-au bucurat de o tratare monografică. Dintre ele amintim : Gh. Diaconu, *Țirgșor, Necropola din secolele III—IV*, 1964 ; B. Mitrea și C. Preda, *Necropole din secolul al IV-lea în Muntenia*, 1966.

Pentru etapa bizantină și problemele formării poporului român semnalăm monografiile *Capidava*, 1958, de Grigore Florescu, R. Florescu și P. Diaconu ; *Dinogetia*, 1967, întocmită de un colectiv format din Gh.

Ștefan, I. Barnea, M. Comșa și E. Comșa, precum și monografia Eugeniei Zaharia, *Săpăturile de la Dridu*, 1967. În toate aceste lucrări sînt expuse rezultatele unor îndelungate investigații arheologice, precum și considerațiile și interpretările pe care autorii au crezut de cuviință să le deducă în legătură cu problemele dezbătute.

Șirul publicațiilor continuă și pentru orînduirea feudală. Pentru aceasta putem pomeni două monografii: cea a lui Gh. Diaconu și N. Constantinescu, *Cetatea Scheia*, 1960, și cea a lui Mircea D. Matei, *Contribuții arheologice la istoria orașului Suceava*, 1963. Lucrărilor de mai sus li se mai pot adăuga monografia *Tomitana* de Iorgu Stoian și *Din istoria Dobrogei*, din care au apărut pînă acum două volume: primul semnat de D. M. Pippidi și D. Berciu, iar cel de-al doilea de R. Vulpe și I. Barnea.

Nu putem încheia aceste rînduri fără a menționa o lucrare de sinteză asupra trecutului țării noastre publicată în străinătate: D. Berciu, *Romania before Burebista*, Londra, 1967, republicată simultan și în S.U.A. Altele multe ar mai fi de relevat, mai ales acelea care se află în curs de tipărire.

Toată această clocotitoare activitate arheologică, pe care n-am putut decît s-o schițăm sumar, se datorește politicii înțelepte a partidului, de cercetare a trecutului și de valorificarea lui, de sprijinul substanțial de care se bucură cercetarea științifică, care continuă să-și dea roadele și în acest domeniu.

Bucur Mitrea

